

**18 april 2013 – impressies van het symposium
'100 jaar volksuniversiteitswerk in Nederland'**

1913-2013 - 100 jaar Volksuniversiteit Amsterdam,
Maar 100 jaar Volksuniversiteit Amsterdam betekent ook 100 jaar Volksuniversiteitswerk in Nederland, want snel na de oprichting van Amsterdam volgden Groningen, Tilburg, Utrecht, Den Haag.. en nu zijn er zo'n 87 volksuniversiteiten in het hele land.
Om terug te kijken maar vooral ook om vooruit te blikken werd op donderdag 18 april jl. in Amsterdam een symposium gehouden over 'de toekomst van het volksuniversiteitswerk'.

De opening werd verricht door de wethouder Participatie, Diversiteit en Burgerschap van de Gemeente Amsterdam, mw Andrée van Es.
In haar gloedvolle betoog sprak zij haar waardering uit voor 100 jaar Volksuniversiteitswerk in Amsterdam. Naast de viering van 100 jaar, vieren de Gemeente Amsterdam en de Volksuniversiteit samen ook een al 50-jaar durende relatie! En die relatie schept ook verwachtingen ten aanzien van de bijdragen die de Volksuniversiteit kan leveren aan de realisatie van het gemeentelijke beleid met betrekking tot de volwasseneneducatie.
De doelstellingen, thematieken en uitdagingen waar de volksuniversiteiten voor staan en die op het symposium centraal stonden, hebben vele raakvlakken met het gemeentelijke beleid. Het Amsterdamse beleid, samengevat onder de pakkende titel 'Educatie werkt!' benadrukt zo de maatschappelijke rol van de volksuniversiteiten en de bijdragen die wij kunnen en moeten leveren ten aanzien van burgerschap, emancipatie, diversiteit en participatie. Zij riep ons dan ook op om zo onze bijdrage te leveren aan een meer lerende stad, aan Amsterdam maar ook in al die plaatsen en steden elders in het land.

Vervolgens gingen de deelnemers in werkgroepen aan de hand van een viertal thema's aan de slag met die toekomst: burgerschap, diversiteit, digitalisering en de volksuniversiteit als (ver)bindende factor.

De roep om 'burgerschap' is de laatste tijd groot. Wat bedoelen wij dan, wat verstaan wij er dan onder? Weet hebben van de de do's en don'ts in Nederland en welke zijn dat dan? De democratische spelregels kennen? Democratie moet je leren. Maatschappelijke en politieke participatie zijn niet vanzelfsprekend. Zij veronderstellen tal van vaardigheden die vele burgers onvoldoende beheersen om goed deel te kunnen nemen in de maatschappij. Vroeger verliep de integratie in de maatschappij in eerste instantie via traditie, kerk, sociale klasse en de buurt. De roep om meer onderwijs in burgerschap is begrijpelijk. Immers, hoe kunnen we anders in de huidige geïndividualiseerde maatschappij burgers optimaal in staat stellen te participeren? Welke vaardigheden hebben mensen nodig om te participeren? Dat is ook voor volksuniversiteiten een cruciale vraag, wil zij haar maatschappelijke rol kunnen (blijven) spelen en kunnen bijdragen aan deze maatschappelijke ontwikkelingen.

De volksuniversiteit, opgericht om ook 'het volk' in de gelegenheid te stellen zich te ontwikkelen en te scholen.

Wanneer wij anno 2013 kijken naar de deelnemers aan de cursussen constateren wij dat 'het volk' ook nu nog te weinig de weg naar de volksuniversiteiten weet te vinden. Aan de 'diversiteit' valt dus nog wel te werken. Hoe en met welk aanbod kunnen wij de jongeren bereiken, de lager opgeleiden en de 'nieuwe'-Nederlanders, om enkele groepen te noemen.

De digitalisering van de samenleving biedt vele kansen maar vraagt ook een kritische benadering. De moderne cursist vraagt om nieuwe onderwijsvormen. Het onderwijs kan de

ontmoeting tussen docent en student echter niet missen. En dus moeten we op zoek naar de mogelijkheden die ICT het onderwijs biedt. Bij goed gebruik kan het gebruik van ICT een verrijking zijn. Belangrijke functie van volksuniversiteiten is naast de overdracht van kennis, de mogelijkheid tot persoonlijke ontmoeting en de sociale interactie tussen cursisten. Hoe kunnen volksuniversiteiten een evenwichtige balans creëren tussen digitalisering en 'het leren in een groep'

Achter de mooie historische naam 'volksuniversiteit' gaat een aanbod aan zelfontwikkeling in de eigen tijd en op eigen initiatief schuil. Zowel door haar aanbod als door haar publiek is de volksuniversiteit een plek van verbinding en binding geworden.

Een gedeelde belangstelling en soms ook een gemeenschappelijk belang brengt mensen van wisselende leeftijd, afkomst en herkomst bij elkaar. Dat bindt mensen ook weer met de geschiedenis, de cultuur en de omgeving waarin ze leven.

De huidige economische en maatschappelijke ontwikkelingen nopen tot verbinding op instellingsniveau. Kortom: samenwerking met andere maatschappelijke organisaties is zeer gewenst. Aan volksuniversiteiten anno 2013 de uitdaging om in die nieuwe samenwerkingsverbanden de eigen identiteit te behouden én te versterken. De volksuniversiteit moet zich daarbij niet al te bescheiden opstellen; haar aandeel zichtbaar maken.

Tijdens de sessies in de werkgroepen zijn geen pasklare antwoorden gevonden op de genoemde vragen. Wel zijn richtingen en uitgangspunten benoemd die centraal zullen staan in de verdere uitwerkingen. Een en ander zal dan uitmonden in een actieplan voor de komende 4 jaar.

De verslagen van de werkgroepen zullen worden gebundeld en als werkdocument voor de deelnemers aan het symposium en andere belangstellenden ter beschikking komen.

Vervolgens werd de documentaire vertoond die is gemaakt over de laatste 25 jaar van het volksuniversiteitswerk. Deze documentaire is een aanvulling op de documentaire die er al was '*Wij spelen geen professortje*' uit 1988 over de eerste 75 jaar.

Deze beide documentaires zijn opgenomen in het boek '*Leren omdat het leuk is – 100 jaar volksuniversiteiten*' dat ook die middag werd gepresenteerd.

Aan het eind van het symposium is een petitie opgesteld, gericht aan de leden van de 2^e Kamer. In deze petitie wordt een oproep gedaan om de maatregel, als gevolg waarvan per 1 juli a.s. op het grootste deel van het cursussen 21% BTW van toepassing is, op de kortst mogelijke termijn weer in te trekken. Deze lastenverzwaring zou wel eens de nekslag kunnen betekenen voor de instellingen waar jaarlijks vele honderduizenden Nederlanders uitvoering geven aan 'het leven lang leren'.

Bij de afsluitende borrel keken deelnemers én organisatoren terug op een inspirerende en feestelijke dag!

Lidewij Verheggen
directeur Volksuniversiteit Amsterdam